

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

– Στο άρθρο της Α. Καραπασχαλίδου «Αρχαιολογικό Μουσείο Καρύστου», 91 (2004), σ. 79-80: «Το 1998 πραγματοποιήθηκαν» να διαβαστεί «Το 1988 πραγματοποιήθηκαν».

σ. 79, §4: σχετικά με τη φράση «Το 1997 παραχωρήθηκε στο Μουσείο και η μικρή αίθουσα του κτιρίου», διευκρίνιζεται ότι «Το 1997 συντελέστηκε ο διαχωρισμός και η παραχώρηση της πτέρυγας του Μουσείου από το Καποδιστρίου Ίδρυμα, στο οποίο περιλαμβάνεται και η μικρή αίθουσα (νότια)».

σ. 79, §4: «ανασκαφής Μουτούπουλου» να διαβαστεί «ανασκαφής Μουτούπουλου».

σ. 80, §1: «δικαστή από την Κύμαλο» να διαβαστεί «δίκης από την Κύμαλο».

– Στο άρθρο του Χρ. Παπακώστα «Δρώμενο, αρχαιολογία και κοινότητα. Μελέτη μιας περίπτωσης», 92 (2004), σ. 63-67, ο φωτογραφίες προέρχονται από το βιβλίο του Γ. Αιστερινίδη Δρώμενα Θεοφανείων στην Καλή Βρύση Δράμας, Κοινότητα Καλής Βρύσης, Δράμα 1995, και από το Αρχείο του Λυκείου Ελληνίδων. Επίσης, σ. 63, §4: «μιλούν ένα τοπικό σλαβικό ίδιωμα», να διαβαστεί «μιλούσαν ένα τοπικό σλαβικό ίδιωμα».

– Στο άρθρο της Α.-Δ. Στεργιοπούλου «Χαρός και ταυτοτική διεκδίκηση στη Γουμένισσα», 92 (2004), σ. 33-39:

σ. 38, §4: «εκδηλώσεις» να διαβαστεί «περιστάσεις».

σ. 39, σημ. 1: «Έφυγε από τη ζωή» να διαβαστεί «Έφυγε από τη ζωή στα 75 της χρόνια».

σ. 39, σημ. 8: «ουτε... ουτε» να διαβαστεί «τόσο... όσο».

σ. 39, αγγλική περιλήψη: «Contention of Identity» να διαβαστεί «Identity Contestation».

σ. 39, αγγλική περιλήψη: «Ariadni-Daphni Steriopoulou» να διαβαστεί «Ariadni-Daphne Steriopoulou».

σ. 39, αγγλική περιλήψη: «merriment in the music of clarinets» να διαβαστεί «clarinet feast».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Σαν παραμύθι

Μινιακό χρυσό σφραγιστικό δαχτυλίδι του 15ου αιώνα π.Χ. –που βρέθηκε γύρω στο 1950 σε μπάτα στα Αναριψιτικά και φυλάξτηκε τότε σε σπήλαιο– βρίσκεται σήμερα στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Φέρει παράσταση ταυροκάθαψιμων και είναι σε άριστη κατάσταση.

Η γέφυρα και τα Ελευσίνια Μυστήρια

Πλινθότατα μεταξύ του δου και δου αιώνα π.Χ. κατασκεύαστηκε τη λίθινη γέφυρα του ποταμού Κήφισου, πρόσφατη σχετικά αποκάλυψη της αρχαιολογικής σκαπάνης, κατά τη διάρκεια έργων στην Ιερά Οδό. Από αυτή περιόδουν σι Μυστες των Ελευσίνων Μυστηρίων στην πορεία τους προς το Ιερό της Δημήτρας.

Στον Μαραθώνα

Στην Μπρεζίζα του Μαραθώνα, κοντά στο ιερό της Ιατού, διπλά στη θάλασσα, αποκαλυφθήκε, κατά τη διάρκεια διάνοιξης τάφου από πορσερής υδάτων, ελεύσινες κτίσμα (σε σχήμα U). Η απόσταση ανάμεσα στις δύο κεραίες είναι 4 μ., ενώ το μήκος των πλευρών που έχουν αποκαλυφθεί μέχρι σήμερα είναι περίπου 20 μ. Η ταυτότητα του κτηρίου παραμένει ακόμα άγνωστη.

Ρωμαϊκό ιχθυοτροφείο

Στη Νέα Μάκρη αποκαλυφθήκε αυτό το σπάνιο για τα ελληνικά δεδομένα έρημη. Πρόκειται για μια κυκλική δεξαμενή των ρωμαϊκών

χρόνων, ήμους 1,5 μ. περίπου, η οποία χρησίμευε, κατά την άποψη των αρχαιολόγων, ως παγίδα για τα ψάρια. Παρόμοιες εγκαταστάσεις συναντά κανείς συχνά στη δυτική Ιταλία.

Αρχαία πόλη στην Ιεράπετρα

Κοντά στο χωριό Καβούσι της Κρήτης οι ανασκαφές της Αμερικανικής Αρχαιολογικής Σχολής έφεραν στο φως μια ολόκληρη πόλη που φιλοτείαι στην άκμαση από το 7.000 έως το 480 π.Χ., όποτε και εγκαταλείφθηκε ξαφνικά από τους κατοίκους της, ίσως εξαιτίας κάποιας φυσικής καταστροφής. Από τα κτίρια της πόλης, έχαριζουν το Ανδρέον (εκπαιδευτήριο ερήμων αγοριών) και το Πρυτανείο.

Νάνοι ιπποτάραιοι στην Κρήτη

Στο οροπέδιο Καθρών Λασιθίου έχουν βρεθεί –σε ανασκαφές που διενεργούνται από το Τμήμα Πλαισιοντολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών– απολιθώματα νάνων ιπποτάρων, που πιθανότατα πριν από 400.000 χρόνια κολύμπησαν προς την Κρήτη επί της πρωτικής Ελλάδας είπε από τις ακτές της Μικράς Ασίας. Η έλλειψη τροφής υπήρχε μάλλον καθοριστικός ως προς το γεγονός ότι δεν κατέφεραν να διαπηρήσουν το αρχικό τους μέγεθος.

Ισπανοί δεινόσαυροι

Στην Αραγώνων της Ισπανίας αποκαλύφθηκαν οστά δεινόσαυρου πληκτικά 130 εκατομμυρίων χρόνων. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις ειδικών, οι προπότι ζυγίζει 40-50 τόνους και είχε μήκος 35 μέτρα.

Η αρχαιότερη και βαρύτερη σαρκοφάγος

Στην αρχαία Κόρινθο αποκαλύφθηκε το εντυπωσιακό αυτό εύρημα, στις ανασκαφές της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών. Η λίθινη σαρκοφάγος χρονολογείται στο 900 π.Χ. και ζυγίζει 2,3 τόνους, αποδεικνύοντας με τον πιο εύγλωττο τρόπο το υψηλό επίπεδο των τεχνολογικών επιτευγμάτων των αρχαίων Κορινθίων.

Περιέργο εύρημα

Η αρχαία Μεσόποτην κρύβει τελικά πολλές εκπλήξεις. Μια από αυτές είναι και το πηγάδι που βρέθηκε στην αρχαία αγορά της, πολύ κοντά στο ναό του Δίου Σωτήρας, και περιέχει οστά από εκατοντάδες νεογέννητων βρέφη αλλά και σοτά σκύλων. Με μεγάλο ενδιαφέρον αναμένεται στο μέλλον η μελέτη και ερμηνεία της χρονής του...

Ταφή αλόγων στα Δενδρά Αργολίδας

Εντυπωσιακό το πρόσφατο εύρημα από εύρημα στην αρχαϊκή περιόδου των Δενδρών, γεννά πολλά ερωτήματα: οι σκελετοί των δύο αλόγων και η ανακομιδή οστών 3-4 ακόμα, υποδεικνύοντας την ύπαρξη νεογέννητων βρέφη αλλά και σοτά σκύλων. Με μεγάλο ενδιαφέρον αναμένεται στο μέλλον η μελέτη και ερμηνεία της χρονής του;

Μουσείο Ινδιάνων

Στην Ουάσινγκτον εγκαινιάστηκε το Εθνικό Μουσείο για τους Ινδιάνους, το οποίο, όχι μόνο αναδεικνύει την ιστορία ενός γηγενών πληθυσμού της Αμερικής, αλλά μάζειει παραπλήξια ότι οι Ινδιάνοι διατηρούν ακόμα τις παραδόσεις τους.

Μουσείο Κεραμεικού και Αρχαιολογικό Μουσείο Βάλοι

Τον περασμένο Αύγουστο εγκαινιάστηκαν η νέα μόνιμη έκθεση του Μουσείου Κεραμεικού της Αθήνας, καών και των συλλογών του Αρχαιολογικού Μουσείου Βάλοι. Στο τελευταίο παρουσιάζεται και η περιοδική έκθεση «Αγώνες και αθλήματα στην αρχαία Θεσσαλία» (διάρκεια έκθεσης: 3 Αυγούστου 2004 - 3 Αυγούστου 2005).

Ο ανελκυστήρας της Ακρόπολης

Πρόσβαση στην Ακρόπολη για τα άτομα με ειδικές ανάγκες παρέχει ένα ειδός ανελκυστήρα που κατασκευάστηκε στη βόρεια πλευρά

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

του Ιερού Βράχου ενόψει και των Ολυμπιακών Αγώνων. Πρόκειται για μια πολύ πρόχειρη λύση, που επισήμως μάλιστα έχει χαρακτηριστεί ως προσωρινή. Ελπίζουμε η οριστική να βρεθεί σύντομα από τους άρμαδισους φορείς!

Νέα από τον... άνθρωπο

Στην Ιδνογραφία, στο νησί Φλόρες, βρέθηκαν οστά ανθρωποειδούς 18.000 ετών. Αν και πρόκειται για εντλικά, το ύψος του έφαντος μόλις το 1 μ., ενώ τα ευρήματα μαρτυρούν και τη χρήση από μέρους τους άρμαδισους φορείς.

Οι πρώτοι Ινδιάνοι

Στην πολιτεία Γιούτα της Αμερικής αποκαλύφθηκε πρόσφατα, στο φαράγγι Ρέιντ, Κρίκ, ο αρχαιότερος οικισμός των πρώτων κατοίκων της Αμερικής, που έφασαν εκεί, περνώντας τον Βεργίγο πορθμό. Μέχρι πριν από 750 χρόνια το χωρίο είχε 250 νοικοκυριά.

Έκπληξη

Οι μεγάλες αρχαιολογικές ανακαλύψεις δεν ανήκουν μόνο στο παλαιό. Στις Ανδρες διεξάγονται τα τελευταία χρόνια πολύ ενδιαφέρουσες έρευνες, κατά τη διάρκεια των οποίων έχουν αποκαλυφθεί ακροπόλεις, πόλεις, οικισμοί και τάφοι της φυλής των Τσατσαπόγια, των λεγόμενων ανθρώπων-ομήχλη, ο πολιτισμός των οποίων έσβησε εδώ και μόλις 500 χρόνια.

Αγγλία-Ευρώπη

Από τις Βρεφέλλες προερχόμενο, ένα νέο βιβλίο Ευρωπαϊκής Ιστορίας –στο οποίο αφερεύνεται ο ίδιος ακριβώς αριθμός σελίδων για όλες τις χώρες (τέσσερις για την καθεδρική, είτε πρόκειται για το Λουεζέμβουργο είτε για την Ιταλία είτε για την Ελλάδα)–, εξαρνίσει τη δράση της Αγγλίας κατά τους δύο παγκοσμίους πολέμους!

Υποτροφίες εκπατοπετρίδος 2005-2006

Από τη Βρετανική Σχολή Αθηνών προσφέρονται οι εν λόγω υποτροφίες και οι σχετικές αιτήσεις όσων ενδιαφέρονται θα πρέπει να υποβληθούν μέχρι την 22 Δεκεμβρίου 2004. Για περισσότερες πληροφορίες, τηλ.: 210-7292146, 210-72120974.

Η αρχαιολογία της Μακεδονίας

Διανύνοντας το δεκάτο πέμπτο έτος της λειτουργίας της, η «Σχολή Διδασκαλίας της Ιστορίας της Τέχνης» περιλαμβάνει φέτος ομιλίες σχετικές με την αρχαιολογία της Μακεδονίας. Διακερμένουν επιστήμονες θα αναφερθούν σε ποικίλες πτυχές της ιστορίας της περιοχής, από τους προϊστορικούς χρόνους έως και τη μάστερ αρχαιότητα, χρησιμοποιώντας ως κύριο όντα τα αρχαιολογικά ευρήματα και τις μυτηριές. Για πληροφορίες σχετικά με το ακριβές πρόγραμμα και τις εγγραφές μπορείτε να απευθύνεστε στην Εν Αθηνais Αρχαιολογική Εταιρεία (τηλ.: 210-3626043, 8:00-13:30).

Φροντιστήριο Ιστορικών Επιστημών

Για δέκατη γύρη κατά σειρά περίοδο, το Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών διοργανώνει το Φροντιστήριο Ιστορικών Επιστημών (Νοέμβριος 2004-Μάιος 2005), με βασικό στόχο τη μετάδοση σε νέους επιστήμονες ειδικών επιστημονικών γνώσεων, απαραίτητων για την κατάρτιση ήσαν επιθεώριον να ασχοληθούν με την ιστορική έρευνα. Πληροφορίες στη Γραμματεία του Ινστιτούτου Βυζαντινών Ερευνών, τηλ.: 210-7273619.

Σεμινάρια μετάφρασης από το EKKEM

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κατάρτισης στην Επαγγελματική Μετάφραση (ΕΚΚΕΜ) διοργανώνει σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης και μετάφρασης, με κεντρικούς ορόντες θέματα σχετικά με την αρχαιολογία, την τέχνη και τον πολιτισμό. Για πληροφορίες, τηλ.: 210-3398600, e-mail: <pierrie.malicias@ifa.gr> (συντονιστής EKKEM: Πέτρος Μάλιας).

Σεμινάρια με άξονα την αρχαιολογία

Η αρχαιολογία και οι συναφείς με αυτήν επιστήμες (συντήρηση, αρχαιομετρία κ.λπ.) αποτελούν τον κεντρικό άξονα σεμιναρίων που προκειται για πραγματοποίηση τους επόμενους μήνες. Για λεπτομέρειες και περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ακριβές πρόγραμμα, τηλ.: 210-6510549, e-mail: <Info@timeheritage.gr>.

Εκδήλωση της ΥΣΜΑ

Στο πλαίσιο της εκδήλωσης-Εενάγμησης στα έργα αναστήλωσης στην Ακρόπολη της Αθήνας –που διοργάνωνται η Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης (27 Ιουλίου 2004) – εντάχθηκε και παρουσιάστηκε της έκθεσης της δικτικής ζωφόρου του Παρθενώνα στο Μουσείο Ακρόπολεως.

Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών

Έντονη ήταν η δραστηριοποίηση του Ιταλικού Μορφωτικού Ινστιτούτου Αθηνών σε όλι αφορά το πρόγραμμα των πολιτιστικών εκδηλώσεων για την περίοδο Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2004, στο πλαίσιο μάλιστα και του εργαστηρίου των πενήντα χρόνων από την ίδρυση του (1954-2004). Ανάμεσα στις ποικίλες εκδηλώσεις (κινηματογράφου, συνέδρια, σεμινάρια, εκθέσεις, μουσική κ.λπ.) και τη «4η Εβδομάδα της Ιταλίκης Γλώσσας στον Κόσμο» (18-23 Οκτωβρίου 2004), με θέμα την ιταλική γλώσσα και τις πολύτιμες σχέσεις της με την ελληνική πραγματοποίηση. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο <http://www.iic.gr>.

Νέκυια-Το Αρχέγονο Ταξίδι

Στο Μουσείο Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών παρουσιάστηκε, από τη θεατρική ομάδα «Δρυός Τόπο», σειρά παραστάσεων του έργου «Νέκυια-Το Αρχέγονο Ταξίδι» (16, 17, 23, 24 Σεπτεμβρίου και 3, 4 Οκτωβρίου 2004). Στη «Νέκυια» δραματοποίησης καρχαλέληνοι μιλούν με αφεπτηρία την ομηρική Οδύσσεια, και έχοντας ως βάση την θεατρική κίνηση και το χόρο, τη λαϊκή παράδοση και τη χρήση σύγχρονων εκφραστικών μέσων, δημιουργούν ικανοποιητικές παραστάσεις που απευθύνεται στο θέατρο (τηλ.: 210-3689509 (19:00-21:00 μ.μ.).

Κτήμα Τατοίου

Έναν από τους στόχους της Ελληνικής Εταιρείας για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομίας αποτελεί και η σωτηρία του Κτήματος Τατοίου. Έτσι, στις 13 Ιανουαρίου 2005, διοργάνωνε εκδήλωση που θα περιλαμβάνει σχετική με το θέμα συνέπειται Τόποι, ομιλίες του Κώστα Σταματόπουλου και του Ιάνουα Καβαλλήν, καθώς και εγκαίνια έκθεσης αρχεικεντρικών σχεδίων και φωτογραφιών του Κτήματος Τατοίου (διάρκεια έκθεσης έως τις 31 Ιανουαρίου 2005). Πληροφορίες στο τηλέφωνο 210-3226693.

Κύκλος εκδηλώσεων

Έως τις 21 Φεβρουαρίου 2004 θα διαρκέσουν οι εκδηλώσεις που διοργάνωνε για δωδέκατη συνεχή χρονία ο Σύλλογος «Φίλοι του Μουσείου Μάνης Μιχάλη Κάσση». Ανάμεσα τους διαλέξεις και εκδηλώσεις ιστορικού-αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Για πληροφορίες, τηλ.: 210-4826110, 210-4817893.

Από την αρχαία Πεπάρθη στη... Σκόπελο

Έντονο με τίτλο «Από την λίμνη της Πεπάρθη... στο λιμάνι της Σκόπελου» (κείμενα: Α. Δουλγέρη-Ιντζερίουλογλου, Δ. Παλιούρας, Α. Εγνατίδη) παρουσιάστηκε σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην πόλη της Σκόπελου στις 19 Σεπτεμβρίου 2004, με διοργανωτές το Λαμενικό Ταμείο Σκόπελου και το Αρχαιολογικό Ινστιτούτο Θεσσαλίας Σκόπελου (τηλ.: 24210-28563). Στο πλαίσιο της εκδήλωσης εντάχθηκε και ομιλία της Δρος Αριστεάς Παπανικόλαου-Κριτσένος για το Παναθηναϊκό Στάδιο και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ο δικτυακός τόπος του ΠΛΙ

Σχεδιασμένος από τον Αλέξη Κυριτσόπουλο, ο νέος δικτυακός τόπος του Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος (www.pli.gr) παρουσιάζεται σε σχετική εβδομάδα στο Αμφιθέατρο του Μουσείου Μπενάκη στις 14 Οκτωβρίου 2004. Παράλληλα, έγινε γνωστό στο κοινό και το Πρόγραμμα Δράσεων του Ιδρύματος για τα επόμενα τρία χρόνια.

Μουσείο Νεοελληνικής Τέχνης

Πέρα από τις εκπαιδευτικές του δραστηριότητες, το Τμήμα Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων του Μουσείου Νεοελληνικής Τέχνης του Δήμου Ροδίων πρώτηρης φέτος και στις ακόλουθες νέες εκδόσεις (με τις οποίες ολοκληρώνεται το βασικό εκπαιδευτικό υλικό για δύλες τις σχολικές Βαθμίδες): α) «Το φαρά του ακολουθήσεις στον ονειρό του». Παραμύθη της Μαρίας Μαμαλίγκη και παραδίλλα ένα πολυτίμω λεύκωμα νεοελληνικής τέχνης, β) «Εικαστικές Ανηγερίες». Φάκελος μουσειακών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων – της Μίκας Παυλίδου– το οποίο αποτελεί ένα μοντέρνο εκπαιδευτικό πρόγραμμα τέχνης με διαδραστική βάση. Πληροφορίες στο τηλ.: 22410-43780-2.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Η νέα μόνιμη έκθεση του Βυζαντινού Μουσείου

Συμπληρώνοντας την έναντι δεκαετία της ζωής του, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο εγκαίνιασε τη νέα μόνιμη έκθεση των βυζαντινών συλλογών, στις 29 Ιουλίου 2004, με αντικείμενα που μέχρι τώρα φιλοξενούνται στο Μέγαρο Δουκικής Πλακεντίας. Στην έκθεση –που φιλοδεινείται στην πάραπλη επίπεδη της ημιπυργίας επέκτασης του μουσείου– παρουσιάζονται περισσότερα από 1.200 αντικείμενα, τα οποία χρονολογούνται στην παλαιοχριστιανική και βυζαντινή περίοδο, από τον 3ο έως τον 15ο αιώνα. Πρόκειται για γλυπτά, εικόνες, έργα μεταρεξίας, τοιχογραφίες, κεραμικά και υφάσματα, που παρουσιάζονται σε ενότητες. Στην πρώτη μεγάλη ενότητα, που υποδιαιρείται σε εξή θεματικές υποενότητες παρουσιάζεται η μετάβαση «Από τον αρχαίο κόσμο στον βυζαντινό». Στη δεύτερη μεγάλη ενότητα, με τίτλο «Ο κόσμος του Βυζαντίου», γίνεται παρουσίαση της σημαντικότερων πτυχών της βυζαντινής κουνιώνας (εξουσία και διοικητής, λατρεία και τελείν, οφές του δημόσιου και ιδιωτικού βιου κ.λπ.). Τα εκθέματα παρουσιάζονται με βάση τη λογική της «αριθμητής» μιας ιστορίας κάθε φορά, ενώ τα κείμενα που τα συνοδεύουν είναι απλά, κατανοτάται και χωρίς εξειδικευμένη ορολογία. Τέλος, ο φωτισμός είναι απομονωμένος και βοηθά την επισκέπτη στη λεγόμενη νοητή «αναπαράσταση».

Αργυρώ Μαυροζούμη

Προσκύνημα στο Σινά

Με τίτλο «Προσκύνημα στο Σινά. Θησαυροί από την ιερά Μονή της Αγίας Ακατερίνης», διοργάνωθηκε έκθεση στο Μουσείο Μπενάκη με 41 εικόνες, οι οποίες χρονολογούνται από τον 12ο έως τον 15ο αιώνα. Ο επισκέπτης είχε την ευκαρία να απολαύσει από κοντά μερικές από τις αριστερές εικόνες από τη συλλογή της Μονής, η οποία αποτελεί τόπο προσκύνημα για τις τρεις μεγάλες θρησκείες, χριστιανική, ιουδαϊκή και μουσουλμανική. Πρόκειται για σπάνια δελτίματα της τέχνης της Κυνοντανούπολης, αλλά και για έργα που φιλοτεχνήθηκαν με βάση το ιδιαιτερό λατεντικό ίδιωμα που ανέπτυξαν οι σταυροφόροι κατά τη διάρκεια της παρουσίας τους στην ανατολική Μεσόγειο (διάρκεια έκθεσης: 20.7.2004 – 26.9.2004).

A.M.

Το Βυζαντίο στο Μόναχο

Ως τις 3.4.2005 θα διαρκέσει η έκθεση «Ο κόσμος του Βυζαντίου», η οποία εγκαινιάστηκε στο Μουσείο Archäologische Staatsam-

mlung, στο Μόναχο. Αφοριμή για την έκθεση αυτή είναι η συμπλήρωση των 800 χρόνων από την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους.

Νέο Μουσείο Ακρόπολης

«Νέο Μουσείο Ακρόπολης. Δημιουργώντας το εκθεσιακό του ύφος» είναι ο τίτλος της έκθεσης που λειτουργεί στο ισόγειο του κτιρίου Weiler (Μαρκυριάνη 2-4), από τις 2 Αυγούστου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004. Τη διοργάνωση ανέλαβε ο Οργανισμός Ανέγερσης Νέου Μουσείου Ακρόπολης και η Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων.

Γεωγραφικοί χάρτες

Μπορείς οι εκθέτες με βασικό υλικό τους χάρτες να έχουν κυρίως ιστορικογεωγραφικό ενδιαφέρον, ωστόσο η άλλη τους διάσταση αφυπνίζει συγκά και το καλό γούστο του επισκέπτη. Αυτό ισχύει και για την έκθεση «Γεωγραφικοί χάρτες της ενετικής δημοκρατίας και του ελληνικού χώρου από ενετούς χαρτογράφους», που διοργάνωνται από κοινού το Αρχείο Χαρτογραφίας του ΜΙΕΤ και το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο Αθηνών. Η πρώτη ενότητα της έκθεσης αποτελούνται από παλιούς χάρτες της ελληνικού χώρου της συλλογής του Αρχείου Χαρτογραφίας του ΜΙΕΤ του 18ου και 17ου αιώνα (διάρκεια έκθεσης: 30.9.2004-5.11.2004).

A.M.

Χάρτες του Αιγαίου

«Το Αιγαίο σε σπάνιους χάρτες» –από τη συλλογή της Μαργαρίτας Σαμιούρκα – ήταν ο τίτλος έκθεσης που διοργανώθηκε (2-26 Νοεμβρίου 2004) από την Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομίας στο κτίριο της οδού Τριπόδων 28.

Φωτογραφικά πορτρέτα

Το ανύντιο φωτογραφικό έργο του Λεωνίδα Παπαζούγου από την περιοχή της Καστοριάς παρουσιάζεται σε έκθεση στο Μουσείο Φωτογραφίας Θεατραλονίκης, την περίοδο 1 Νοεμβρίου-5 Δεκεμβρίου 2004. Επικεντρωμένος στην προσωπογραφία, ο καλλιτέχνης αναδεύει στην έρημο του πολυβλαστικού μωαδικού της Δυτικής Μακεδονίας στις αργές του 20ού αιώνα, προσφέροντας πλούσιες έννοιολογικές και ιστορικές πληροφορίες.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Περιβαλλοντική επιστήμη και τεχνολογία

Το 9ο Διεθνές Συνέδριο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας που πραγματοποιήθηκε το τριήμερο 1-3 Σεπτεμβρίου 2005 στη Ρόδο και θα περιλαμβάνει ανακοινώσεις σχετικές με τα πιο σύγχρονα τεχνολογικά και επιστημονικά επιτεύγματα που συστηζούνται σε περιβαλλοντικά προβλήματα. Η διαρρήγνυση ανήκει στο Διεθνές Δίκτυο Περιβαλλοντικής Επιστήμης και Τεχνολογίας και το Τμήμα Περιβάλλοντος της Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ως προσθέτημα υποβολής των αιτησιών ορίστηκε τη 15η Δεκεμβρίου 2004. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στο τηλέφωνο 210-6492451 ή να επικοινωθείτε τον δικτυακό τόπο <http://www.gnest.org/cest>.

Αξία πορφύρας

Πρόκειται για τον τίτλο του επιστημονικού συμποσίου για τη βυζαντινή εποχή, προ την ημέρα της Ελένης Αρβέλερ, το οποίο πραγματοποιήθηκε στον Πόρο από τις 16 έως τις 18 Ιουλίου 2004. Οι παρέλειται από τις ομιλίες που ακούστηκαν, αρχαιολογικής, ιστορικής αλλά

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

φιλολογικής κατεύθυνσης, οδήγησαν σε συμπεράσματα ενδιφέροντα και πορίσματα πρωτότυπα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της ομώνυμης της Ασπασίας λούης «Νέες μορφές στη βιβλιντινή ναοδομία της Πλεοποντίνου» μετά τη φραγκική κατάπτωση. Η ομήλητρα, καπότιν επιστρέψαντας μελέτης του ναού της Παντάνασσας Γερουσίας στην Πλεοποντίνη, τον τοποθετεί κλασική χρονικά στη τέλη του 14ου ή της αρχές του 15ου αιώνα, συνδέοντας το μάλιστα με την παρουσία στην περιοχή των κωνιτών ιπποτών, που άπως και άλλα μοναστικά τάγματα συνέβαλαν σημαντικά την εποχή αυτή στην κατασκευή «βιβλιντινοφραγκικών» κτιρίων. Στο Εξάργαμπο –στοιχείο σπάνιο νόμισμα, ευρείας διάδοσης κυρίων μεταξύ το 621–, το οποίο περιενέπει στην πνοΐα της Μπούρτη, αναφέρθηκε η Βάση Νέωνα, συνδέοντας το μάλιστα με την πληρωμής μισθοφόρων, σε μια ταραγμένη από επιδρομές χρονική περίοδο για το Βιβλιντόνιο. Με αφορμή την φωτιδωτή εικόνα της Παναγίας από την Τριγύλια Βιβλιντάς –ένα από τα σημαντικότερα κευτήρια των προσφύγων της Μικράς Ασίας–, η οποία αρχικά κούσμων πιθανότατα των τοίχων της εκκλησίας, η Νάνω Απετζάκης έθεσε, μεταξύ αλλών, το πρόβλημα της αναντιστοίχωσης των ονομάτων της Παναγίας, ενώ η Ροδονίκη Ετζερούγη, στην ομώνυμη της «Το αγίασμα της Ζωοδόχου Πηγής στην Κωνσταντινούπολη», Ιστορία, σκονεγραφία, βρυκούμενα», αναφέρθηκε στο δέμα των αναλγών αιγαιοματικών εικόνων. Η ίδια Κολαρέζου μάς ταξίδεψε στον γοτεύετικό κόσμο των βιβλιντινών παραστάσεων με θέματα από τον κόσμο της θάλασσας, ενώ ενδιαφέρον είχαν επίσης οι ομώνυμες του Χαράλαμπου Μπούρα «Η σημαία της Μονής του Οσίου Λουκά στην εξέλιξη της αρχετεκνικής στην Ελλάδα», του Ευγένιου Χρυσού «1175–1176: με βιβλιντινή σταυροφορία», του Timothy Gregory «Η αντίληψη του ποτού. Ερήμωση και οι Αγιοι του δόσου στα συμβούλια βιβλιντινής παρουσίας στη μεσαιωνική Ελλάδα», της Νίκης Κουτράκου «Ιστορία και «Ιστορίες»: ως αλλη ματία στοιχού βιβλιντινών χρονογράφων», καθώς και της Χρύσας Μαλτέζου «Οι Ελλήνες μετανοούσαν στη Βενετία μετά την Άλωση: εθνική ταυτότητα και ιστορική συνειδητότητα».

Εύβοια και αρχαιότητα

«Η Εύβοια κατά την αρχαιότητα. Όψεις του δημόσιου και ιδιωτικού βίου» ήταν ο τίτλος του πλούσιου σε θεματολογία τριήμερου συνέδριου που διοργανώθηκε από την ΙΑΕ Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων των περασμένου Οκτώβριου (Χαλκίδα, 7-10 Οκτωβρίου 2004).

Le Voyage en Grèce

Διεθνές συνέδριο με θέμα την επιβωτήρια *Le Voyage* en Grèce – που ορίζεται 11 έτηνά κατά την περίοδο 1934-1939, καθώς και ένα φυλλάδιο με τίτλο *Messages de la Grèce* τη 1946 – πραγματοποιήθηκε στο Γαλλικό Ινστιτούτο και τη Γαλλική Σχολή της Αθήνας, αλλά και στο Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Ανόρας, από τις 23 έως τις 26 Σεπτεμβρίου 2013. Σύσχος του εκδότη, Ηράκλη Ιωαννίδη, ήταν να παρουσιάστο στο ευρύ κοινό την Ελλάδα μέσα από το βιβλίο μας συγγραφέων, καλλιτέχνων και διανοούμενων της εποχής. Εται- μα καλλιτεχνικό σύμβουλο του Τείχους, η επιθεωρήστη παρέθεψε το κλασικό πνεύμα με τις καλλιτεχνικές πρωτοπορίες. Όπις σειλίδες της ρήμαν σε διάλογο τη γέγονη, η λογοτεχνία και η αρχετυπική μέσα από τα κείμενα των Λε Κορτιζές, Τζόρτζ Ντέ Κίρκο, Αντρέ Ντερά, Πάμπλ Οκάρια, Αντρι Ματί, Ραφαήλ Κενών, Φρέντ Μπουσούα, Βάλτερντ Ντενού κ.ά. Στο συνέδριο, με κεντρικό άξονα το *Le Voyage en Grèce*, συμμετείχαν ιστορικοί της αρχαιολογίας, της λο- γοτεχνίας και των διασκοπικών και γραφικών τεχνών, της αρχιτεκτονικής, οικού και των κινητοπογράφων.

Πελαγία Τσινάρη

Ακρίτες της Ευρώπης

Στις 22 Οκτωβρίου 2004 έλαβε χώρα στο Μουσείο Μπενάκη επιστημονική συνάντηση-απολογίσιμος του Προγράμματος ACIRNET, καθώς και εκδήλωση με ακριτικά τραγούδια και χορούς. Στο πλαίσιο του συγκεκριμένου προγράμματος θα συναντηθούν διάφορες μορφές επιστημονικής συνάντησης βασιζόμενες στην έρευνα και τη μελέτη της ακριτικής παράδοσης, καθώς και σειρά συγκεκριμένων με τη θέμα εκθέσεων. Πληροφορίες στη λιτέρα [Επίκληση στην Αρχαία Ελληνική Λαϊκή Μουσική](#) (εσωτ. 9, 12).

Η τέχνη στη Θράκη

Πρόκειται για το θέμα ημερίδας που διοργανώθηκε στο Δημοτικό Θέατρο Σουφλίου στις 13 Νοεμβρίου 2004. Ανάμεσα στους στόχους της και η ενίσχυση των προσπάθειών για τη δημιουργία του Κέντρου Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Για περισσότερες πληροφορίες, τηλ.: 25510-28392, 6945-221871.

Ε' Πανελλήνια Συνάντηση Ναυτικών Μουσείων

Στις 8, 9 και 10 Αυγούστου 2004 έλαβε χώρα, στον Πειραιά και στην Υδρα, η Επανελάνγη Συνάντηση Ναυτικών Μουσείων, με θέμα «Επιμορφωτική Ναυτικός – Πολεμικό Ναυτικό: τα ιστορικά αρχεία». Στόχος της σύνεδρης των συναντήσεων αυτών είναι η συνεργασία μεταξύ των μουσείων και των σχετικών φορέων για τη διάρθρωση και πολιτικής στον τομέα διάσωσης, οργάνωσης, μελέτης, έκθεσης και προβολής των τεκμηρίων δραστηριότητας των Ελλήνων στη θάλασσα από τους προϊστορικούς χρόνους έως τις μέρες μας.

Εργασίες ανακαίνισης και ερευνητικά προγράμματα

Αυτό ήταν το θέμα ημερίδας που διοργάνωθηκε στη Βενετία από το Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας (24 Σεπτεμβρίου 2004). Διασκερήμανε επιστημόνες μήλησαν για τις εργασίες στο Ναό Αγίου Γεωργίου, καθώς και για το Μουσείο Εικόνων και τα Ερευνητικά Προγράμματα.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Σημαντικές ανασκαφές στα Ψαρά

«Ψαρά, ένας σταθμός στην περιφέρεια του Μυκηναϊκού κόσμου» ήταν ο τίτλος μιας παραγματική πολύ ενδιαφέρουσας και ουασατής διάλεξης που πραγματοποιήθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2004 στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Γηπετώντας ομιλητή, η αρχαιολόγος και έφερος αρχαιολόγου Αγγελά Δρυνοΐδη-Αργυρίου καθηγήθηκε το κοινό της, που έφυγε τελικά εντυπωσιασμένο από τον πλούτο και την ποιότητα των ευρημάτων που παρουσιάστηκαν. Σε αυτήν την πρώτη προσπάθεια ερμηνευόταν ταν αποτελεσμάτων της ανασκαφής έρευνας που πραγματοποιείται στη Ψαρά τα τελευταία χρόνια, δύο υπήρξαν οι βασικοί αδένες: το νεκροταφείο και ο οικισμός της μυκηναϊκής περιόδου στην περιοχή Αρχοντίδη, και ένας θωλότος τάφος των ιστορικών χρόνων, ο οποίος συνδέεται πιθανότατα με πρωτολατρεία.

Άναμεσα στα ευρήματα της νεκροτομής – που περιλαμβάνει τάφους κατά κύριο λόγο κτιστούς κώμετοποιήσης – ξεχωρίζουν μια κύλικα με παρόδια στοιχεία σχεδίασης, αγάργουρο που τρέιει απόνις κλαδιά δεντρών, αναπτυγμένος, σα διυτιά πάνω το πόδια, και αμφιφρόνος (τον οποίο κοιμεῖται σε φούρνο) που προστέθηκε σε αποκορύφων. Στο φωτό γρέβανα επίτιτης έγινε ρυτό (στερεωμένο με χάλκικα πάνω στην καλυπτήρια πλάκα ενός από τους τάφους), κοσμήματα, πλακίδια που ράβονται πάνω σε ενδυμάτων (της περιόδου εντυπωτικότητας) από αυτούς που αποτελούνται γινοκελεύς μαρφώς με τα χέρια στη σπιτική τους), χάλκινα οπλά και εργαλεία, μεγάλους αριθμούς σφραγιδοθηλών (από κορνέλιτ, στεατίτι, υαλόμαρτα και φαγεντιάνη), ειδιών αλλά και οικομικών πλαιών. Οσον αφορά στον οικισμό, ούτων επινοήσανται κτίρια στον τύπο των μεγάρων, ούτε για στημένης η υπάρξει σε πολλές ιερές πίνακα που χρησιμεύουν μαρλόν για την αποτίθεση της οιδηπότης και πίστων ποιητικούς κάτια από το έδαφος, καθώς και αποκαλύπτων τεραζών κλιβάνων. Τα ανακαλυφθέντα από την προσεργάτη της Καταστήματος ήσαν οπαντικά

καταστροφή του από ούρανο αναβάθμιση στην παραπέμπεται σε καταστροφή του από ούρανο. Κατά την ανασκορέα καποίους ήρωας –ευτερά και όχι μόνο σε ταπικό επίπεδο σεβαστούς– ήταν πινόπαντα θαύμασης στον συλλέγοντα στημέρα θωλτό τάρα, κοντά στον οποίο εντοπιστώντας βιώμας σε σχήμα σούραχας και ανούχος απόβησε. Η περίοδος στην οποία χρονολογούνται τα εν λόγω κατάλογα εκτείνεται από τους πρώιμους ιστορικούς χρόνους έως και τα μέσα του 5ου αιώνα Π.Χ., και συνδεόται με πρωτότελη –όπως φαίνεται και από τις αναθηματικές επιγραφές καποίων αγγείων, στις οποίες άμακαν συναλλαγή δυντίχυνα το ονόμα του ήρωα. Στον απόβητη βασιλικόν τουλάχιστον 950 γεγονότα, ακέραια τα

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

περισσότερα και κοσμημένα με παραστάσεις που σχετίζονται με τον Δύναστα και το θιάσο του αλλά και με σκηνές αυτομάσιου. Πολλά ήταν και τα ακέραια «χακά» αγγεία, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς μάλιστα έρχονται στο φως για πρώτη φορά εντός χιλιάδων χρόνων. Ανάμεσα λοιπόν στα ποικιλών σχημάτων και τεχνοτροπιών αγγεία, αξέρει να σημειωθείν κύλικες με κωματες· καθώς και ένας κανάθρος με σπάνια παράσταση πυρρήστων. Εντυπωσιακή, τέλος, είναι και η απεικόνιση ενός κενταύρου-κυνηγού που κρατά λαγό.

Η ανασκαφέας ολοκλήρωσε την ομοιά της, σημειώνοντας ότι η έρευνα και η μελέτη των ευρημάτων βρίσκονται ακόμα σε εξέλιξη, οπότε δεν μπορούμε πάρα να είμαστε προς το πάρον προσεκτικοί ως προς τη συναγωγή συμπεράσμάτων. Ενα παντού είναι σίγουρο: η εικόνα που είχαμε έως σημεριά για τα Φαράονταλλα της Ριζίκης. Το μικρό αυτό υψηλό μπορεί αρχικά να αποτελείσε νέα φωτών αραβούδη, στο πέρασμα όμως της χρονιάς εξελίχθηκε σημύγρως σε έναν πλούσιο εμπορικό σταθμό. Η μελέτη των ευρημάτων και η συνείσηση της έρευνας ελπίζουμε να μας δώσει μια κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εικόνα για την ιστορία του. Ανάμενουμε λοιπόν με ενδιαφέρον...

Η αρχαία αιγυπτιακή θρησκεία και ο πολυείσοδος

Στην κατάμεστη αίθουσα διαλέξεων του Πολιτιστικού Κέντρου της Αιγυπτιακής Πρεσβείας στην Αθήνα έλαβε χώρα, στις 29 Οκτωβρίου 2004, διάλεξη με θέμα «Ancient Egyptian Religion and Some Points of Contact with Monotheism: A Multi-Spectral Approach or in Pluribus Unum?». (Η αρχαία αιγυπτιακή θρησκεία και τα σημεία επαφής της με το μονοθεϊσμό, πολυπραστική προσέγγιση η εν τω πλήρει ενότητι). Η αιγυπτιολόγος Δρ. Άμαντα-Αλίκη Μαρούλη παρουσίασε τις βασικές παραμέτρους της αρχαίας αιγυπτιακής θρησκείας, τα χαρακτηριστικά γνωστά στον ιερειάδη και τις θεολογικές αποψίες των Αιγυπτίων, που παρουσιάζουν «κονιά» σημεία με δροσερές μονοθεϊστικούς τύπους, όπως ο Χριστιανισμός, ο Ιουδαϊσμός και το Ισλάμ, τονίζοντας την ιδιαιτερότητα προσήλωσης των αρχαίων Αιγυπτίων σε μια «πολυ-διάστατη» έννοια του Θείου, καθώς και τη σημασία των συμβόλων στην αρχαία θρησκεία.

Ανθρωπολογία της διάτροφης

Πρόκειται για θέμα κύκλου ομιλών που οργανώνεται η Ελληνική Έταιρεία Εθνολογίας την περίοδο Νοεμβρίου 2004-Ιανουαρίου 2005, στην αίθουσα του Μουσείου Λακώνικων Οργάνων (Διογενίου 13, Πλάκα) και ωρα 7:30 μ.μ. με εισιτούς ελεύθερη. Για πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα μπορείτε να απευθυνθείτε στο τηλ. 210-3318043 (εωτ. 15).

Μουσειακές Σπουδές

Κύκλος ομιλών, με κεντρικό άξονα την επιστήμη της μουσειολογίας και στόχο την ανάδειξη των πολυτέλεων διατάξεων του μουσειολογικού θεωρητικού-ερευνητικού έργου και τις σύγχρονης πρακτικής στον μουσειακό χώρο, διαρραγώντας στα τέλη του 2004. Την πρώτη-βούλων είχε το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών «Μουσειακές Σπουδές», των Τμημάτων Ιστορίας-Αρχαιολογίας και Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, σε συμπτυχία με το Τμήμα Συντήρησης Αρχαιοτήτων και Εργυών Τέχνης του ΤΕΙ Αθηνών. Το εν λόγω μεταπτυχιακό πρόγραμμα λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004, επηρεάζοντας να καλύψει ένα μεγάλο κένο στην κατάρτιση ειδικών, οι οποίοι θα ανταποκρίθουν στις σύγχρονες απαιτήσεις των μουσείων στην Ελλάδα.

Διαλέξεις από την Ελληνική Εταιρεία

«Ανακαλύπτοντας το φυσικό περιβάλλον της Ελλάδας: απειλές και προσποτές» ήταν το θέμα σειράς διαλέξεων που διοργάνωσε η Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομίας από τις 6 Οκτωβρίου έως τις 15 Δεκεμβρίου 2004. Πληροφορίες στο τηλ.: 210-3225240.

Ο αρχιτέκτων Σταμάτης Κλεάνθης

Πρόκειται για το θέμα ομιλίας της Όλγας Μπαδήμα-Φουντουλάκη που εντάχθηκε στο πλαίσιο του εορτασμού για τα 170 χρόνια από την ανακήρυξη της Αθήνας σε πρωτεύουσα του νεού ελληνικού κράτους.

ΒΙΒΛΙΑ

Η κλασική Ελλάδα

Anne-Marie Buttin
εκδ. Περιήλιος, Αθήνα 2004

Πρόκειται για έναν πλήρη οδηγό που μας βοηθάει να μάθουμε σχέδια τα πάντα για την αρχαία Ελλάδα με τρόπο απλό και καταναντητικό. Εκτός των άλλων, περιλαμβάνει χρήσιμους πίνακες των ιστορικών γεγονότων αλλά και σύντομες βιογραφίες όλων των προσωπικοτήτων της εποχής. Η μετάφραση ανήκει στον Βασιλή Σκουλά.

Θέατρο και κοινωνία στην αρχαία Ελλάδα

Jean-Charles Moretti
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2004

Από τους αρχαίους διθυράμβους και τους δραματικούς αγώνες στην κλασική Αθήνα έως τις θηριωματικές υπέστησης της θερινής ρωμαϊκής εποχής, ο κόμος του θέατρου – όπως παρουσιάζεται στις σελίδες του βιβλίου αυτού – μας δίνει τη δυνατότητα να κάνουμε υποθέσεις για τις πώς οι ίδιοι οι αρχαίοι Έλληνες έβλεπαν το θέατρο. Η μετάφραση είναι της Ελένης Δημητρακοπούλου.

Η γυναίκα στην αρχαία Ελλάδα

Claude Mossé
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2004

Για όσους δεν είχαν την ευκαρία να αποκτήσουν το σημαντικό αυτό μικρό αλλά περιεκτικό βιβλίο το 1991, μπορούν τώρα να το προμηθεύσουν στην 4η έκδοσή του. Ο συγγραφέας μελετά εδώ την προέλευση, εξέλιξη και επικράτηση του φαινομένου της αθλητικής γυμνότητας των αρχαίων Ελλήνων.

Αθλητισμός και γυμνότητα

Γιώργος Καυράς
εκδ. Περιήλιος, Αθήνα 2004

Ο συγγραφέας μελετά εδώ την προέλευση, εξέλιξη και επικράτηση του φαινομένου της αθλητικής γυμνότητας των αρχαίων Ελλήνων.

Αρχαία ελληνική μουσική

M. L. West
εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2004

Για όσους θέλουν να αποκτήσουν το βιβλίο αυτό – είτε ξέρουν από μουσική, είτε απλώς τους ενδιαφέρει το θέμα– σημειωνούμε πως κυκλοφόρησε στην θεύτερη του έκδοση.

Εν τω σταδίῳ

Mariánnia Kορομηλά
εκδ. Αγρά, Αθήνα 2004

Μια άκρως ενδιαφέρουσα επίσκεψη της ιστορικού Mariánnia Kορομηλά στην ελληνιστική γυμνάσιο και σταδίο, ελληνορωμαϊκές παλαιότερες και θεάτρα, ρωμαϊκά αμφιθέατρα και λουτρά. Η συγγραφέας δεν μένει άμικα μόνο στα αυτά. Αντιπαραθέτει το πλούσιο υπόλοιπο της Ιστορίας, στα ιστορικοφυγή μυθεύματα που έχουν επικρατήσει, ενώ αποχολεῖται και με θέματα θεολογίας.

Η αρχαία Αγορά της Αθήνας: οι ανασκαφές στην καρδιά της κλασικής πόλης

John Camp
εκδ. MIET, Αθήνα 2004

Πρόκειται για έναν πολύ καταποτικό οδηγό της αρχαίας Αγοράς, ο οποίος έρχεται να καλύψει ένα μεγάλο κένο στην ελληνική βιβλιογραφία. Ο συγγραφέας διευθύνθη των ανασκαφών της Αγοράς από το 1966, παρουσιάζει με τρόπο ελκυστικό την περίεργη ταυτότητα των ανασκαφικών

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

ερευνών τα τελευταία εβδομήντα χρόνια. Η περιγραφή των ευρημάτων συμπληρώνεται από πολλές φιλολογικές και επιγραφικές μαρτυρίες και έτσι ξεπλύγεται μια βασιμάσιο τρόπο η διηγήση της ιστορίας της Αγοράς από τους νεολιθικούς χρόνους μέχρι σήμερα. Στο βιβλίο περιλαμβάνονται μάλιστα ενδεικτικά σχέδια και φωτογραφίες και από τις τελευταίες εξελίξεις των ανασκαφικών ερευνών στην περιοχή.

A.M.

Περίπτωτοι κληρονομιάς στην Αθήνα

Άρτεμις Σκουμπούρδη, Κώστας Καρράς
εκδ. Ελληνική Εταιρεία, Πολιτισμικός Οργανισμός
Δήμου Αθηναίων, Αθήνα 2004

Οκτώ περίπτωτοι στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, βασισμένοι στη διαχρονική παρουσίαση της ιστορίας και των μνημείων της από τους προϊστορικούς χρόνους έως σήμερα.

Αθήνα

αρχαιολογικός οδηγός
εκδ. Explorer, Αθήνα 2004

Σε επιπτωτική επιμέλεια του αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Πανό Βαλαβάνην και με κείμενα της αρχαιολόγου Ελένης Σβόρωνα, αυτός ο πλούσιο εικονογραφημένος οδηγός μάς ξεναγεί στους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία της Αθήνας. Η εικονική συμπλήρωση από χρήσιμα στοιχεία τόσο για την ιστορία της πόλης, δοσ και για τον τρόπο που αυτή παρουσιάστηκε στο πέρασμα των ετών στο ζέργο γνωστών συγγραφέων και καλλιτεχνών.

Ολυμπία

αρχαιολογικός οδηγός
εκδ. Explorer, Αθήνα 2004

Μια συνοπτική αλλά συνόμια ουσιαστική παρουσίαση ενός από τους σημαντικότερους αρχαιολογικούς χώρους στην Ελλάδα, καθώς και του μουσείου του, όπως πρόσφατα ολοκληρώθηκαν οι επανεκβετήκες έργασες. Ενδιαφέροντα και τα στοιχεία που δινούνται για την ιστορία του τόπου και τους ολυμπιακούς αγώνες στην αρχαιότητα. Η συγγραφή των κειμένων ανήκει στην αρχαιολόγο Δέσποινα Κουτσούμη και η επιπτωτική επιμέλεια στον αναπληρωτή καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών Πάνο Βαλαβάνην.

Φυτά σε αρχαία ελληνικά νομίσματα

Έλεμου Μπάσουμαν
εκδ. Ηλίατον, Αθήνα 2004

Το δεύτερο αυτό βιβλίο του Μπάσουμαν που ασχολείται και πάλι με τα φυτά της Ελλάδας, παρουσιάζει 27 διαφορετικά φυτά που εικονίζονται σε νομίσματα της κλασικής αρχαιότητας. Πολύ ενδιαφέροντα δουλειά, παραπότη για όποιους ασχολείται με τη χλωρίδα ή γενικότερα με την αρχαία εικονογραφία.

Νίκη-Victoria. Νομίσματα και Μετάλλια

συλλογικό έργο
εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού-Νομισματικό Μουσείου, Αθήνα 2004

Για τον εργασμό των 170 χρόνων του Νομισματικού Μουσείου, κυκλοφόρησε ένα μικρό αλλά αξέλογο βιβλίο. Περιλαμβάνει τελεσίσιμες «Η Νίκη των αγώνων», «Η Νίκη στα μετάλλια, 16ος-20ός ενότητες: «Η Νίκη στα νομίσματα, δος α. π.Χ.-13ος α. μ.Χ.», «Εικονογραφικοί τύποι της Νίκης». Επιπλέον δινούνται, μεταξύ άλλων, καταλόγος των αντικειμένων και επιλεγμένη βιβλιογραφία. Μια ωραία ξενάγηση στον κόσμο της Νίκης.

The art of Praxiteles

Antonio Corso
εκδ. «L'Erma» di Bretschneider, Roma 2004

Ένα βιβλίο που συμπληρώνει τις γνώσεις μας για τον απουσιαίο γλύπτη, τον οποίο μας παρουσιάζει εδώ μέσα από την καλλιτεχνική παράδοση που ξεκινά από τον Μύρωνα και φτάνει έως τον Κλεφισ-

δότο τον Πρεξεπότερο, πατέρα του Πραξιτέλη (κεφάλαιο 1). Το κεφάλαιο 2 αναφέρεται στην παιδεία και τη ζωή του Πραξιτέλη (395-375 π.Χ.), ενώ το κεφάλαιο 3 στην καλλιτεχνική δραστηριότητα του γλύπτη ενώ βρισκόταν ακόμα στο εργαστήριο του πατέρα του (375-368 π.Χ.). Τέλος, στο κεφάλαιο 4 σχολιάζεται η εξέλιξη του Πραξιτέλη από τη σπηλιή που κληρονόμησε το εργαστήριο του πατέρα του έως την πλήρη ωριμαση του ως καλλιτέχνη.

Η αιγαίνα στην Αίγυπτο υπό το φως των ελληνικών παπύρων

Ελένη Χουλιαρά-Ράιου

εκδ. της συγγραφέως, Ιωάννινα 2003

Μια μελέτη που σπηλαίζεται κυρίως στη μαρτυρία εκαποντάδων ελληνικών παπύρων και αστράκων με αλευτικό περιεχόμενο, και το πρώτο μέρος της αποτελείται από δύο τάμους: α) τόμος I: Status, οργάνωση και φορολογία των αλιέων στην φαραωνική, πτολεμαϊκή, ριμαϊκή και βυζαντινή Αίγυπτο, β) τόμος II: Αλευτικές συντεκμικές οργανώσεις - Ταρίχευται - Πτυχεύεται από τον καθημερινό μία αλιέων και ιθυσυπλών - Περιορίσμοι στην δύοση της αλιείας - Η θυμόποτος - Αλευτικές μεθόδους και ορολογία. Η κεντρική διάθεση του βιβλίου γίνεται από τις Εκδόσεις Παπαδήμα.

Η Αθήνα στο εδώλιο

Jennifer Tolbert Roberts

εκδ. Χατζελλή, Αθήνα 2004

Ενδιαφέρον και έξιντον εγγέιρομα να καταστεί κανείς δικτύορος του διαδόμολ. Η Αθήνα, από την αρχαιότητα έως τις μέρες μας, υπήρξε επικέντρων διαμάχης μεταξύ των πραγματιστών και δώσων υπεραρμόνισαν ενός φανταστικού παρελθόντος...

Διάδακοντας για το Παρ(ελθ)όν

Κομάς Τουλούμης

εκδ. Δήμητρη, Θεσσαλονίκη 2004

«Η αρχαιολογία στη Μέση Εποχήδεμαση. Διμνατόπτερες και προοπτικές» είναι ο υπότιτλος του βιβλίου αυτού, που επιχειρεί, μεταξύ άλλων, να καταδείξει στην αρχαιολογία μπορεί κάλιστα να εξηκειώσει τους μαθητές με την έννοια του ζωντανού παρελθόντος, μέσα από τον προσδιορισμό της αρχαιολογικής πράξης ως κοινωνικής πράξης στο παρόν.

Οθωμανικά λουτρά στον ελλαδικό χώρο

Ελένη Κανετάκη

εκδ. Τεχνικό Επιμελητηριό Ελλάδας, Αθήνα 2004

Μια πολὺ ενδιαφέρουσα παρουσίαση των σωζόμενων σε όλη την ελληνική επικράτεια χαράμ (60 κτίρια), μέσα από τα σχέδια των αριστάντων αποτυπώσων και πλούσιο εικονογραφικό υλικό. Η συγκριτική ερήσαση τους διδηγεί στη συντάξη πεντε καταρτιστικών τυπολογικών ομάδων λουτρικών κτισμάτων, ενώ σημαντικό κεφάλαιο του βιβλίου συνιστά και η συγκριτική μελέτη των κατασκευαστικών μεθόδων, των υλικών και του τρόπου εφαρμογής τους. Πρόκειται για μια αξέλογη επιστημονική μονογραφία αλλά και σημαντική σωτηρική επαγγελματική ανάγνωση των κτιρίων-φορέων ιστορικής μνήμης, τα οποία ανήκουν σε μια ανεξέρευντη αρχειτεκνική ποικιλομορφία του οποίου αναπτύχθηκε στην Αθήνα της Ναυαρίνου.

Η ιστορική Πύλος και ο ολυμπιονικής Κωστής Τσικλητήρας

E. N. Περικέας

εκδ. Επικλητικός Σύλλογος Πύλου «Το Ναυαρίνο», Αθήνα 2004

Σε μεγάλεμα του Χαράλαμπου Μπιάτα, το βιβλίο αυτό αναφέρεται κυρίως στη ζωή και τη δράση του ολυμπιονικής Κωστή Τσικλητήρα, καθώς και στις προσπάθειες του Επικλητικού Σύλλογου Πύλου «Το Ναυαρίνο» για τη διάσωση του πατρικού σπιτού του.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Τα κατά και μετά την εξορίαν επισυμβάντα

Καλλινίκου Γ', Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως
εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004

Η αξία του αυτοβιογραφικού έργου του Καλλινίκου Γ', πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, έγινε κυρίως στο πλήρως των πληροφορών για τα μικρά και τα μεγάλα συμβάντα της ζωής του. Το έργο του Καλλινίκου παραλληλίζεται και θεωρείται εφημύλιας αξίας με εκείνο του Καϊσάριου Δαπόντε. Η αρτήρηση του εξορισμένου και έντονα συναισθηματικά φορτισμένου Πατριάρχη είναι έμετρη και αποτελεί μαρτυρία του τρόπου που διαμορφώθηκε ο ελληνικός διαφωτισμός το 180 αιώνα.

A.M.

Κληρονόμοι της Μικρασιατικής Καταστροφής

Renée Hirschon-Φιλιππάκη
εκδ. ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004

Πρόκειται για ενδιαφέρουσα εθνογραφική μελέτη της Κοκκινιάς, που ξεκίνησε ως πρασφωνικός συνοικισμός τη δεκαετία του '30, για να εξελιχθεί σε αστική συνοικία της Πειραιά. Οι συγγραφέας αφορούγκραστε τους πράσφωνες από τη Μικρά Ασία και κατέγραψε την αίσθηση της διαφορετικότητάς τους, παρά την παρέλευτη δικαιούντων από το '22 και την ανταλλαγή των πληθυσμών που προέβλεπε η συνθήκη της Λαζανήν.

A.M.

Το ελληνικό θένος. Γένεση και διαμόρφωση του

Νέου Ελληνισμού

Νίκος Σβόρωνος
εκδ. Πόλη, Αθήνα 2004

Από τους σημαντικότερους έλληνες ιστορικούς, ο Σβόρωνος σημάδεψε την ιστορική σκέψη του τελών του 20ού αιώνα. Ένα αδημοιστητό δοκίμιο του, που προηρέτισαν για το Κυκλαποδικό Λεξιό της Νεωτέρας Ελλάδος, που σκόπευε να εκδώσει ο Ελευθερουδάκης γύρω στα 1965. Κυκλοφορεί χάρη στη φιλολογική επημέλεια του Νάσου Βαγενά, με εισαγωγή του Σπύρου Ασδράχα.

Ναύπλιο, μια πόλη στη λογοτεχνία

επιλογή κειμένων: Θοδωρής Γκόνης
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2004

Ένα βιβλίο που αποκαλύπτει και αποκωδικοποιεί την πλούσια ιστορία της πρώτης πρωτεύουσας της ελεύθερης Ελλάδας.

Οφεις της ελληνικής γλώσσας από τον Όμηρο έως σήμερα. Από τη ραψωδία στη ραπ

Hans Eideineier
εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα 2004

Στις αρετές του βιβλίου περιλαμβάνεται η λεπτή αίσθηση του χιούμορ, καθώς και η ανημετάπτωση της γλώσσας σε μέσοτα συναίσθετα με τον πολιτισμό και όχι μόνο σε φιλολογικό επίπεδο. Ο καθηγητής και ελληνιστής Hans Eideineier φωτίζει θαυμάσια την ιστορική εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας από τα μεταλλακτικά κυριών χρόνια μέχρι τις μέρες μας, υπό το πρίσμα της «προφορικότητας» του λόγου, γι' αυτό και δινεὶ έμφαση στο μέλος κας το ρυθμό. Επίσης ο συγγραφέας θέτει σε νέα βάση πλάτη για την ελληνική γλώσσα, δίνοντας τη δική της ερμηνεία. Το βιβλίο δεν απευθύνεται μόνο σε ειδικήμονες αλλά και στο ευρύτερο αναγνωστικό κοινό. Η πολύ καλή μετάφραση ανήκει στην Ευαγγελία Θωμαδάκη.

A.M.

Ο άνθρωπος που αποκρυπτογράφησε τη Γραμμική B

Andrew Robinson
εκδ. Παπάτη, Αθήνα 2004

Η βιογραφία αυτή του αρχιτέκτονα και ερασιτέχνη αποκρυπτογράφου Ventris, τον σκιαγραφεί ως ένα ιδιαίτερα ευφύες άτομο, με φοβερή διαισθήση, ιδιαίτερα επιμονο και «αντικομφορμιστή». Τα χαρα-

κτηριατικά του αυτά τον οδήγησαν να δεχτεί την πρόκληση της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής B. Ο πρώρος διανάτος του ήταν για την εξέλιξη που πιθανώς θα είχε το θέμα. Ωστόσο, η ομάδα εργασίας του, σε συνεργασία με τον Chadwick, συνέχισε την καρποφόρα έρευνα, και οι πινακίδες κρύψουν πλέον λίγα μυστικά.

Όταν η γη ωτοκούσε... τη γλώσσα της προσωδίας
Μαρία Στούπη
εκδ. Διαδώντη, Αθήνα 2004

Τα μεμεράσματα της μελέτης της πάνω στη «μητέρα των γλωσσών», όπως την ονομάζει, την ελληνική, παραβείται με τρόπο φορητό μεμονωμένο συναισθηματικά η Μαρία Στούπη, ενώ παράλληλα αποτελείται να αποδώσει την προσωδία των φωνήσεων και των διφθηγών της ελληνικής.

A.M.

Αρχαιοελληνική λογοδυναμική αρίθμηση

Γρηγορίης Ζώρζου

εκδ. Διαδώντη, Αθήνα 2004

Πολύ ενδιαφέρουσα μελέτη, στην οποία ο συγγραφέας αναλύει την αρχαιοελληνική λογοδυναμική αρίθμηση. Παρουσιάζει αλύβριστα βασισμένα σε αριθμών, αναφέρεται στην αρχαία αρίθμηση μέσα από αρχαιολογικά ευρήματα και υποστηρίζει ότι οι πρόγονοι μας χρησιμοποιούσαν υπολογιστικά αισθητήματα («κομπούτερ») από την εποχή του Ομήρου, ακούμ και υπολογιστικά συστήματα «ταύτης» κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του Μεγάλου Αλεξανδρού.

The Nature of Classical Collecting

Alexandra Bounia

εκδ. Ashgate, England-USA 2004

Με τίτλο «Η φύση της κλασικής συλλογής». Συλλέκτες και συλλογές, 100 X-100 μ.χ., το πολύ ενδιαφέρον και τεκμηριωμένο αυτό πάντα μεταπόδιο, μέσα από αργά κείμενα, στην ερμηνεία του φαινομένου των συλλογών. Κάνει το διαχωρισμό μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας συλλογής—καθώς και χρόνου και χώρου— και αναδινεύει τη σχέση μεταξύ κοινωνίας, ιδιωτικής και υλικού πολιτισμού στη δυτική παράδοση.

Η Λυσιατράτη του Αριστοφάνη

μεταφράσματην από τον Κωνσταντίνο Θεοτόκη

εκδ. Βιβλιοθήκη Γεωργίου Ι. Θεοτόκη, Κέρκυρα 2004

Η θαυμάσια αυτή μετάφραση του Κωνσταντίνου Θεοτόκη είχε μείνει έκαστη μεν για 100 χρόνια, επιτέλους όμως εκδόθηκε. Η εισαγωγή και τα σχόλια αντικούν στον Φαντ. I. Κακρίδη και η επιμέλεια της εκδόσεως αφεύλτατα στην Αλίκη Δ. Νικηφόρου. Ελλίπουμε σύντομα να κυκλοφορήσει και στο εμπόριο, ώστε να μπορέσουμε περισσότεροι αναγνώστες να χαρούν το σπάνιο αυτό έργο.

Great Buildings of the World

επιμ. Bruce Christopher Carr

εκδ. Time Books, New York 2004

Με υπότιτλο «The World's Most Influential, Inspiring and Astonishing Structures», κυκλοφορεί ένας εντυπωσιακός τόμος με σχολιασμένες φωτογραφίες από τα κτήρια σταθμών στην εξέλιξη της ιστορίας της αρχιτεκτονικής. Ξεκινώντας από τις πυραμίδες της Γκίζα και φτάνοντας έως και τα κτίσματα από πάνω, ταξιδεύουμε στο χώρο και στο χρόνο, μεθαύνομε να κοτύπωμε προσεκτικά, να κατανούμε και να εκτιμούμε τις ανθρώπινες δημιουργίες.

Contemporary Greek Artists

συλλογικό έργο

εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 2004

Μια επίπλοη έκδοση στην αγγλική γλώσσα, βασισμένη στο τετράτομο Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών των εκδόσεων Μέλισσα. Εδώ παρουσιάζεται το έργο 188 διακεκριμένων εν ζωή καλλιτεχνών (Ελλήνων και Κυπρίων).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Τα ελληνικά ζώα χάνονται

Κατερίνα Πλασαρά

εκδ. Ζήτρος, Θεσσαλονίκη 2003

Πρόκειται για μια δημοσιογραφικό τύπου έρευνα που καταγράφει τα γηγενή οικόπεδα ζώα της Ελλάδας, τόσο αυτά που ζουν ακόμα, παραγωγισμένα, ανάμεσα μας όσα και εκείνα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν εξαιτίας της αδιαφορίας μας. Όλα αυτά τα ζώα έχουν αποκεντωτεί βέβαια πολλές φορές και κατά την αρχαιότητα σε διάφορα αντικείμενα. Ζωγραφισμένα σε πήλινα αγγεία, σκαλισμένα σε μαρμάρινες πλάκες, χτυπεμένα σε χαλκό.

Ο κόσμος του Βυζαντινού Μουσείου

λεύκωμα

εκδ. Αγρά, Αθήνα 2004

Ένα θαυμάσιο λεύκωμα, που κλείνει στις σελίδες του ολόκληρο το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο: ιστορία, συλλογές (600 έαιρετικά φωτογραφίες εκθεμάτων), δομή, πρόσωπα.

Αγία Σοφία, η ναός της αγίας του Θεού σοφίας

λεύκωμα

Θεοχάρης Δετοράκης

εκδ. Εφέσος, Αθήνα 2004

Ένα καλιόπιθητο λεύκωμα, με κείμενα του γνωστού καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης Θεοχάρη Δετοράκη, μα έργονει με τρόπο συστηματικό στον πιο φημισμένο ναό του Βυζαντίου. Με αναλύσεις τέχνης και αρχετεκτονικής, με σπάνια όσο και πολύτιμη τεκμηρίωση, ο τόμος διαθέτει και αφογή από κάθε αποψη εικονογραφίης, που αποτελεί άλλοτε παράδοση για τις Εκδόσεις «Εφέσος». Η «Ανθολογία Κειμένων» συμπληρώνει την ωραία αυτή έκδοση.

Ν.Θ.Χ.

Τα νησιά

λεύκωμα

Κώστας Μπαλάφας

εκδ. Ποταμός, Αθήνα 2004

Εικόνες από μακρά όλη Ελλάδα, αυτή των γονιών μας, που σήμερα πια έχει χαθεί, ευτυχώς όμως σώζεται στις εκπληκτικές λήψεις ορισμένων πρακτικούμενων καλλιτεχνών.

Ενημερωτικές ειδήσεις από την αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης

περιοδική έκδοση

τεύχος 4 (Ιουλίου 2004)

Το έργο της ΕΣΜΑ κατά το 2003, η πορεία των αναστηλωτικών εργασιών στον Ιερό Βράχο αλλά και η ολοκλήρωση κάποιων από τα έργα την Αναζήτη του 2004, αποτελούν μερικά από τα θέματα του τεύχους αυτού. Η εν λόγω ενημερωτική επιτρίπτηση έκδοση της Υπηρεσίας Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης και του Υπουργείου Πολιτισμού κυκλοφορεί και στα αγγλικά. Για πληροφορίες, πλ.: 210-3243427, 210-3251620.

Ναυπακτικά

επιλογηματική περιοδική έκδοση

τόμος ΙΓ' (2002-2003)

Από την Εταιρεία Ναυπακτικών Μελετών εκδόθηκε ο τόμος αυτός, ο οποίος περιλαμβάνει τα Πρακτικά δύο σημαντικών πολιτιστικών συναντήσεων που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν στην Ναυπάκτο: «Τα ναυπακτικά μνημεία του παρελθόντος» (20-21 Οκτωβρίου 2001) και «Η Δυναμική του πατριδοτοπικού πολιτιστικού κινήματος» (2 Νοεμβρίου 2002).

Αρχείον Ευβοϊκών Μελετών

περιοδική έκδοση

τόμος ΛΔ' (2001-2002)

Κυκλοφόρησε ο 34ος τόμος του έγκριτου αυτού περιοδικού της Εταιρείας Ευβοϊκών Σπουδών. Εδώ περιλαμβάνονται 12 κείμενα στις «Μελέτες» και 10 στα «Σύμμικτα», ποικίλης θεματολογίας αλλά πάντα με κεντρικό άξονα την Εύβοια και την ιστορία της.

Highlights

περιοδική έκδοση

τεύχος 11 (Ιούλιος-Αυγούστος 2004)

Αφιερωμένο στο ανθρώπινο σώμα είναι το ενδεκάτο τεύχος της έκδοσης αυτής για τις τέχνες και τον πολιτισμό.

Βιβλιογραφικό Δελτίο No 34

Βιβλιοσυλλέκτης No 9

εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2004 (Βιβλιόπτωτο)

Δύο ενημερωτικά έκτυπα των εκδόσεων Παπαδήμα τα οποία αποτελούνται δωρεά σε Σχολεία. Πανεπιστήμια, Βιβλιοθήκες της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και σε κάθε βιβλιοφίλο που θα τα ζητήσει. Το Βιβλιογραφικό Δελτίο καταγράφονται με αλφαριθμητική σειρά βιβλία νεοτέρων και συγχρόνων εκδόσεων, ενώ στον Βιβλιοσυλλέκτη περιχώνονται τίτλοι βιβλίων και περιοδικών τόσο ελληνικών όσο και ξενογλωτικών. Για πληροφορίες και παραγγελίες, πλ.: 210-267318 και 210-3642692, fax: 210-3610271, δικτυακός τόπος: <www.papadimasbooks.gr>, e-mail: <papadimas@atp.gr>.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Από το Σύλλογο Γουμεριώτων Ηλείας «Η Αγία Παρασκευή» (τηλ.: 6974-070997) λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Αρχαιολογική Ηλείας

Με έγγραφο (αρ. πρωτ. 2328/13/05/2004) προς τη Ζ' ΕΠΑ.Κ, ο Δήμος Άλενης ζήτησε την κήρυξη δύο θέσεων πάνω από το σημερινό χωριό Γουμέριο. Πρόκειται για ένα πραϊστορικό νεκροταφείο (Χώρα) και μια μυκηναϊκή ακρόπολη (Κάστρο). Οι θέσεις εντοπίστηκαν

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

από τον Μ.Γ. Στασινός, οποίος έκανε τη σχετική υπόδειξη στο Δημό. Αποδίδονται στην αρχαία πόλη της Πισσάτιδας Άλιγτον (Ιλ. Β 617, Λ 757, Στράβων, Γεωγραφικό, εκδ. Α. Μεινέκε, Λευψία 1877, ανατ. Gran 1969, VIII, 3, 10, Στέφανος Βιζάντιος, Εθνικά, λ. «Άλιγτον, της Ήλιδος», Βλ. Μ.Γ. Στασινός, Άλιγτον-Αλεπαιον της αρχαίας ηλεκτρικής Πισσάτιδας, Αθήνα 2004). Φωτογραφίες λειψάνων των παραπάνω θεσεών δοθήκαν στη Ζ' ΕΠΚΑ από τον πρόεδρο του Συλλόγου Γουμεριώτων Ηλείας «Η Αγία Παρασκευή» Π. Αχιλλεόπουλο

1. Γενική άποψη της Χώρας.

(έγγραφο αρ. πρωτ. 109/13/09/2004). Σημειώνεται ότι στους νοτιοδυτικούς πρόποδες του λόφου Χώρα αποκαλύφθηκε τυχαία μικροί ήφασ σε μικρό σχετικά βάθος (παραδόθηκε στη Ζ' ΕΠΚΑ), ενώ στο δυτικό τμήμα της μικνηματικής ακρόπολης έχουν έρθει στο φως πολλά κατάλοιπα πυρκαγιάς.

2. Αρχαία λειψανά που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή του Κάστρου.

Τα «Αρχαιολογικά» επιμελείται η Κατερίνα Τσεκόρα

Από το *Journal of Mediterranean Archaeology*, τεύχος 16/2 (2003)

Bryan Feuer / Gerwulf Schneider, «Chemical analysis and interpretation of Mycenaean pottery from Thessaly», JMA 16/2 (2003)

Το άρθρο των Bryan Feuer και Gerwulf Schneider εξετάζει την παραγωγή και τη διανομή της μικνηματικής κεραμικής στη Θεσσαλία κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού. Με βάση αποτελέσματα πετρογραφικών αναλύσεων κεραμικής και αναλύσεων φασματογραφίας φωτισμούς ακτίνων X (wavelength-dispersive X-ray fluorescence analysis) οι συγγραφείς προσπαθούν να δώσουν σαν απαντήσεις σε τρία συγκεκριμένα ζητήματα:

α) την ταυτότητα κεραμικών ομάδων ντόπιας παραγωγής,

β) τη σύγκριση εισηγμένης και ντόπιας μικνηματικής κεραμικής,

γ) την αναγνώριση εργαστηριών μικνηματικής κεραμικής στη Θεσσαλία.

Οι αναλύσεις πηλού ύστιναν σε 128 όστρακα μικνηματικής κεραμικής της Ύστεροελλαδικής IIIA-B (1400-1200 π.Χ.) από 11 θέσεις. Τα περισσότερα συγκεντρώθηκαν κατά τη δάρκεια επιφανειακής έρευνας, ενώ μόνο τέσσερα προέρχονται από αρχαιολογική στρώματα.

Τα αποτελέσματα των αναλύσεων έδειξαν ότι:

1. Αναγνωρίζονται τρεις διαφορετικές ομάδες ντόπιας μικνηματικής κεραμικής, οι οποίες ταυτίζονται από τους συγγραφείς (JMA 16/2 (2003), σ. 229) με τρεις διαφορετικές περιοχές πηλού.
2. Πέντε, τουλάχιστον, εργαστηριά κεραμικής μπορούν πιθανά να αναγνωρίσονται: δύο στη θερινανατολική και τρία στη νότια Θεσσαλία.
3. Μόνο το 20% της μικνηματικής κεραμικής φαίνεται να είναι εισηγμένο ενώ το υπόλοιπο 80% κατασκευάζεται στη Θεσσαλία. Η συγκεκριμένη αναλογία φαίνεται να συμβαίζει με τη σχετική απομόνωση της Θεσσαλίας, όχι μόνο γεωγραφικά,

αλλά και πολιτικά και οικονομικά, αποτέλεσμα της οποίας είναι και ο μικρός αριθμός εισηγμένης μικνηματικής κεραμικής από την Πελοπόννησο.

Η συγκριτική μεγάλη έκταση της Θεσσαλίας σε συνδυασμό με την αποκέντρωση των πολιτικών και οικονομικών δομών που παραπρέπεια στην περιοχή αυτή κατά την Ύστερη Εποχή του Χαλκού συνήγερε υπέρ της υπαρξής πολλών κεραμικών εργαστηριών (άποψη στην οποία καταλήγουν και τα αποτελέσματα των αναλύσεων των Feuer και Schneider) παρά ενός μοναδικού εργαστηρίου ελεγχόμενου από μοναδική εξουσία, όπως συνέβαινε στα μικνηματικά ανάκτορα της Πελοποννήσου.

Στα πότιστα τους, οι συγγραφείς καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι κάθε κεραμική ομάδα αντιπροσωπεύει και ένα ξεχωριστό εργαστηριό μικνηματικής κεραμικής. Τα εργαστηριά της Θεσσαλίας φαίνεται να λειτουργούν σε τοπικό επίπεδο με έχειχαστες περιοχές διανομής των προϊόντων τους. Χωρίς να μπορεί να καθορίστε με ασφαλεία το ασύμτατη διανομής της μικνηματικής κεραμικής μεταξύ των θεσσαλικών περιοχών, λόγω της έλευψης επαρκών στοιχείων, φαίνεται, πάρ' όλα αυτά, λογικό να υπήρχε κάποιο σύστημα αναδιανομής των προϊόντων μεταξύ των θεσσαλικών περιοχών και κάποια περιοχή να είχε κεντρικό ρόλο. Ταυτόχρονα κάποια άλλα κεραμικά εργαστηριά χαρακτηρίζονται ως «αυτάρκη» και δεν αποτελούν μέρος κάποιου εμπορικού συστήματος. Το άρθρο των Bryan Feuer και Gerwulf Schneider απαντά σε ερωτήματα που έβασε στην αρχή και καταλήγει ότι μελλοντικές έρευνες με περισσότερα και ασφαλέστερα δεδομένα θα μπορέσουν ίσως να δικρίνουν πολυπλοκότερους τρόπους κατανόησης της μικνηματικής κεραμικής στη Θεσσαλία.

Σοφία Αντωνιάδου
Αρχαιολόγος, επιμελήτρια
Μουσείου Πιερίδη - Αρχαία Κυπριακής Τέχνης